

У 1387 г. Польшча дала згоду аддаць каралеўскі трон літоўскаму князю Ягайду ў абмен на каталіцкую Літву, з далейшым прыцэлам на акаталічванне ВКЛ.

Крэўская унія 1387 г. і дагавор паміж ВКЛ і Польшчай падрыхтавалі прыняцце пастановы Гарадзельскага сейма 1413 г. аб уніі паміж ВКЛ і Польшчай, паводле якой праваслаўная знаць княства ставілася ў дыскрымінацыйнае становішча. Згодна з ёй, толькі «каталікі Рымскай царкве падуладныя» валодаюць і карыстаюцца эканамічнымі і палітычнымі прывілеямі і падараваннямі пануючаму класу з боку вярхоўнай улады. Забараняліся шлюбы паміж католікамі і праваслаўнымі. На «дастоінства, месца і пасады» назначаліся «толькі каталіцкай веры прыхільнікі і падуладныя святой Рымскай царкве. Таксама і ўсе пастаянныя ўрады земскія надаюцца толькі спавядальнікам хрысціянскай каталіцкай веры і да савета нашага (Вялікакняжацкай Рады) дапускаюцца і ў ім прысутнічаюць, калі абмяркоўваюцца пытанні аб дзяржаўным дабрабыце, таму што часцяком розніца ў веравызнаннях прыводзіць да розніцы ў пазіцыях, і аказваюцца цераз гэта вядомымі такія рашэнні, якія неабходна ў тайне захоўваць».

Праваслаўныя феадалы пазбаўляліся права выбарання вялікага князя. Ім карысталіся толькі «паны і шляхціцы зямлі літоўскае, прыхільнікі хрысціянскай рэлігіі, Рымскай царкве падуладныя, не схізматыкі ці іншыя паганныя». Гарадзельская пастанова была дынамітам пад федэратыўнае адзінства дзяржаўнага ўтварэння. Больш чым стогадовая барацьба, якую вялі праваслаўныя феадалы ВКЛ за палітычнае раўнапраўе з літоўска-каталіцкай арыстакратыяй, закончылася ўрэшце іх перамогай. На працягу XVI ст. буйныя феадалы ВКЛ як літоўскага, так і беларускага, украінскага, рускага паходжання, католікі, пратэстанты, праваслаўныя ўяўлялі адну сацыяльную гру-

пу, якая была аб'яднана агульнасцю палітычных, эканамічных і класавых інтарэсаў. Гэта яднанне дазволіла ВКЛ весці даволі паспяховую барацьбу са знешнімі ворагамі.

Шмат драматычных падзей адбывалася ў гэты час на Чашніцкай зямлі. Абумоўлена гэта было тым, што землі Чашніччыны былі межавымі ў ВКЛ. Акрамя таго, у Чашніках перакрываўваліся шляхі, якія вялі з Віцебска на Мінск і з Полацка на Магілёў.

У сярэднявеччы то стральцы маскоўскія, то жаўнеры польскія бясконца з'яўляліся ля замкаў у Чашніках, Чарэі, Лукомлі, Бешанковічах, Уле, Сушы, Лепелі, усё спалвалі і нішчылі на сваім шляху. Людзі, каб застацца жывымі, уцякалі ў дрымучыя лясы праз непразныя балоты па вядомых толькі ім сцяжынках.

Асабліва цяжкімі для Чашніччыны былі часы Лівонскай вайны 1558—1583 гг., якую Руская дзяржава вяла супраць Лівоніі, ВКЛ, Польшчы, Швецыі за выхад у Балтыйскае мора. У 1562 г. рускія войскі пачалі наступленне ў напрамку Оршы і Віцебска. У выніку асады 15 лютага 1563 г. яны ўзялі Полацк.

У час перамір'я ў 1563 г. рускія войскі на чале з Багданам Сабуравым, Апанасам Куртавым, Іванам Колычавым, Трацяком Чэрджавым, Комінам Лазаравым і Іванам Цягаравым выйшлі з Полацка і 11 жніўня напалі на Лукомль, спалілі яго, а баяр, мяшчан і шмат іншых мясцовых жыхароў з жонкамі і дзецьмі і з усім скарбам забралі ў палон.

Дзве значныя падзеі ў гісторыі Лівонскай вайны адбыліся на Чашніцкіх землях. Адна з іх — Чашніцкая бітва 26 студзеня 1564 г. (гл. асобны артыкул). Другая Чашніцкая бітва адбылася ў 1568 г. (гл. асобны артыкул). Гэтыя бітвы завяршыліся бліскучай перамогай над ворагам. Яны мелі вялікі ўплыў на ўмацаванне воінскага духу нашых продкаў, рост аўтарытэту ВКЛ, а таксама забяспечылі поспехі ў наступ-